

Augusts Milts

(1928–2008)

13. aprīlī mūžībā aizgāja Latvijas Universitātes profesors, LU Filozofijas un socioloģijas institūta vadošais pētnieks, Latvijā dziļi cienīts un mīlēts ētikas speciālists. Ar Augustu Miltu Latvijā sākās humānisma filosofijā dibinātās ētikas attīstības ceļš. Padomju laikā publicētās grāmatas "Harmoniskais un disharmoniskais personībā" (1979, izdota arī krievu val. Maskavā), "Esejas par morāli" (1985), kā arī profesora lekcijas studentiem un plašai auditorijai visā Latvijā mācīja izprast morāles nepieciešamību, lai cilvēka dzīvi varētu saukt par patiesi un jēgpilni nodzīvotu. Augusts Milts savā izpratnē par ētiku allaž centrā redzēja cilvēku – pretrunās plosītu, šaubu pilnu, jēgu un harmoniju meklējošu būtni, kura tiecas uz augstākām vērtībām. Saskaņot cilvēkā arī disharmonisko pusi – tas padomju laikā bija intelektuāls disidentisms, ko daudzi neatļāvās. Taču Augusts Milts ar savu vienkāršību, sirsniību un spēju redzēt būtisko tolaik teica patiesību.

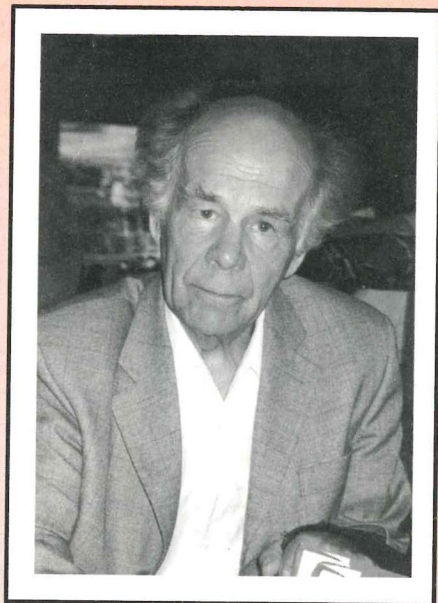
Latvijas Universitātē Filozofijas nodaļā Milts pasniedzēja amatā pavadīja gadu desmitus, viņa lekcijas klausījušās daudzas studentu paaudzes. Studenti Miltu mīlēja, – tā vienkārši, bez bailēm un aizspriedumiem. Viņa labestība atbruņoja, uz viņu varēja paļauties, Milts nedusmojās, neizrādīja pārākumu, neaizskāra citus. Milts rakstīja par disharmonisko pusi cilvēkā, bet viņš pats visiem paliek atmiņā kā viens no harmoniskākajiem cilvēkiem.

Aktīvais docētāja darbs LU beidzās 1988. gadā, vēlāk A. Milts vairāk pievērsās zinātnei un rakstniecībai, strādājot LU Filozofijas un socioloģijas institūtā, tur viņš tika ievēlēts par profesoru. Klajā nāca grāmatas "Kas ir ētika?" (1999), "Personības un sabiedrības ētika" (2000), "Saskarsmes ētika" (2004). Tie ir darbi, kas saprotami visiem, jo tajos paustās domas ir klasiskas un apskaidrojošas. Pēdējos mūža gados Augusts Milts vadīja zinātnisko projektu "Nacionālā mutvārdu vēsture", kurā ietilpst dažādu cilvēku dzīvesstāstu uzklaušanās, apkopošana, citiem vārdiem, laikmeta mutvārdu liecību korpusa veidošana. Profesors atzina, ka tik tuva un būtiska saskare ar cilvēkiem viņam dod lielu gandarījumu. Tā nav ētika kā teorija, bet dzīvā ētika, skaudro likteņu liecības, kad visgrūtākajos apstākļos Latvijas cilvēki ir spējuši palikt tikumiski.

Īpaša Milta aizrautība bija prātulu, aforismu, eseju rakstīšana. Viņš uzmanīgi sekoja cilvēku teiktajam, saklausīja paradoksus, formulēja spožas atziņas, uzjautrināja un lika mulst par trāpīgi saskatīto vērtējumu. Šajā ziņā profesors ieiet ne tikai Latvijas intelektuālās un filosofiskās domas, bet arī rakstniecības vēsturē.

Augusts Milts centās pēc labākās sirdsapziņas izpildīt visus organizatoriskos un administratīvos pienākumus, bija LU Promociju padomes filosofijā loceklis, Izglītības un zinātnes ministrijas Ētikas komisijas loceklis, strādāja Okupācijas muzeja zinātniskajā padomē, saņēma uzaicinājumus lasīt lekcijas, tajā skaitā Ministru kabinetam, politiķiem, biznesmeņiem, daudzu augstskolu studentiem un skolotājiem. Laika gaitā viņš ir kļuvis par autoritāti ētikā, viņa tekstus citē sekotāji, uz viņu atsaucas, veidojot skolu mācību programmas, rakstot standartus. A. Milts aktīvi ņēma dalību skolu mācību literatūras izstrādē, atbalstīja jaunās filosofes, kad radās ideja par filosofijas mācīšanu bērniem. Ētika skolām savā ziņā ir profesora rokām darināta, jo tik liela bija viņa autoritāte un atsaucība, kā arī spēja tolerantī sadarbīties ar saviem kolēģiem.

Profesora Augusta Milta dzīve ir pierādījums, kā var nodzīvot tikumisku, labvēlīgu, harmonisku dzīvi, veidojot ap sevi pozitīvu, ļoti patīkamu auru un gaišu starojumu. Kamēr Latvijas kultūrā un izglītībā cilvēki iestāsies par morāli, tikmēr viņi iestāsies arī par Milta mācīto. Tāpēc profesora mūžs ir papildīts.

*LU profesore, akadēmiķe, Augusta Milta studente un vēlāk – kolēģe **Maija Kūle***